

ZAKON O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA
CRNE GORE

VUKOVIC & PARTNERS
Advokatska kancelarija - Law firm

Zakon o privrednim društvima Crne Gore – Korak napred ka privlačenju stranih direktnih investicija?

Predmet ovog teksta je stručna analiza novog Zakona o privrednim društvima Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 065/20 od 03.07.2020) (u daljem tekstu: ZPD), koji je dana 25.06.2020. godine Skupština Crne Gore usvojila, a stupio na snagu 11.07.2020. godine.

I UVOD

Republika Crna Gora (u daljem tekstu: CG) preuzela je obavezu da, kao jedna od država koja ima status kandidata za pristupanje i članstvo u Evropskoj uniji (u daljem tekstu: EU), harmonizuje pravni okvir i norme sa propisima EU. Pored toga, CG predstavlja državu koja ima potencijale za privlačenje stranih direktnih investicija i ulaganje u domaću privredu, čiju okosnicu predstavlja na prvom mestu turizam, ali pored toga poseduje i prirodna bogatstva i resurse za čiju valorizaciju su potrebne strane investicije.

Jedan od problema za privlačenje stranih investitora predstavljao je prethodni Zakon o privrednim društvima („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 6/2002, „Službeni list Crne Gore“, br. 17/2007, 80/2008, 40/2010 - dr. zakon, 36/2011 i 40/2011 - dr. zakon), s obzirom da je „siromašno“ uređivao statusna pitanja privrednih subjekata, pa stoga potencijalni investitori nisu osećali pravnu sigurnost (naročito pitanja zaštite manjinskih akcionara) i u manjem obimu su ulagali u ekonomiju i privredu CG, iako je postojao ogroman potencijal.

Donošenjem novog ZPD, država je u velikoj meri harmonizovala statusna pitanja privrednih subjekata sa propisima EU, a kao osnova za izradu Zakona može se slobodno reći da je poslužio i Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, s obzirom na iste i/ili slične formulacije odredbi koje sadrži novi ZPD.

Analizom ZPD u prvi mah se uočavaju instituti koji ranije nisu postojali, ali se i mnoga pitanja detaljnije regulišu u odnosu na ranije. Tako ZPD uvodi:

- osnivanje podružnice (ogranka);
- ukidanje obaveze korišćenja pečata;
- odgovornost za obaveze društva;
- probijanje pravne ličnosti (*lifting the corporate veil*);
- zastupanje društva;
- prokuru;
- posebne dužnosti prema društvu;
- prekograničnu statusnu promenu – spajanje društava;

Kada je reč o pravnim formama privrednih subjekata, one su ostale iste ali su u mnogim pitanjima oblici organizovanja privrednih subjekata na detaljan način regulisana.

II ZAJEDNIČKA OBELEŽJA PRIVREDNIH SUBJEKATA

Društva od javnog interesa. ZPD članom 4. uvodi institut društva od javnog interesa, koja podrazumevaju akcionarsko društvo (javno akcionarsko društvo) i društvo sa ograničenom odgovornošću (javno društvo sa ograničenom odgovornošću) koje se osniva u skladu sa ZPD i emituje hartije od vrednosti i druge finansijske instrumente koji su uključeni u trgovanje na regulisanom tržištu u Crnoj Gori ili inostranstvu, na zahtev emitenta. Dakle, radi se o privrednim društvima organizovanim u formi AD ili DOO, a koja emituju na tržištima kapitala hartije od vrednosti (akcije, obveznice, varante) i druge finansijske instrumente i stiču status društva od javnog interesa, pa shodno tome podležu dodatnim obavezama, kontroli i nadzoru u skladu sa odredbama i drugih zakona, poput Zakona o tržištu kapitala.

Odgovornost privrednih subjekata. ZPD uvodi pitanje odgovornosti za obaveze privrednih subjekata, odnosno propisano je osnovno pravilo korporativnog prava da svaki privredni subjekt sa pravnim subjektivitetom odgovara za svoje obaveze celokupnom svojom imovinom, budući da je kao pravni subjekt nosilac prava i obaveza iz pravnog prometa sa trećim licima, a članovi društva odgovaraju zavisno od pravne forme privrednog društva. U odredbama koje regulišu ovo pitanje, predviđena je odgovornost za obaveze pre osnivanja društva, kao i odgovornost za obaveze društva u toku njegovog trajanja i poslovanja.

Probijanje pravne ličnosti. Posebno je značajna ustanova - zloupotreba svojstva pravnog lica, koja je nastala u američkoj sudskoj praksi (*case „Salomon v. Salomon and Co. Ltd.*), poznatija i kao „probijanje pravne ličnosti“ i „*lifting the corporate veil*“, a koja je prethodnim zakonom drugačije bila regulisana. Naime, kada jedan ili više komanditora, članova društva sa ograničenom odgovornošću ili akcionara zloupotrebe okolnost da nisu odgovorni za obaveze komanditnog društva, društva sa ograničenom odgovornošću ili akcionarskog društva, njihovu solidarnu i neograničenu odgovornost za obaveze tih društava može da utvrdi nadležni sud. Pod zloupotrebom smatra se ako komanditor, član društva sa ograničenom odgovornošću ili akcionar:

- 1) iskoristi društvo za postizanje cilja koji mu je zabranjen;
- 2) koristi društvo ili njegovu imovinu na štetu poverilaca društva;
- 3) protivno zakonu upravlja ili raspolaže imovinom društva;
- 4) radi sticanja koristi za sebe ili treća lica umanju imovinu društva, iako je znao ili morao znati da društvo neće moći izvršavati svoje obaveze.

Rok za podnošenje tužbe poverioca za svoje dospelo potraživanje protiv člana društva koji je zloupotrebio svojstvo pravnog lica je šest meseci od dana saznanja za zloupotrebu (subjektivni rok), a najkasnije u roku od tri godine od dana izvršenja zloupotrebe (objektivni rok).

Zastupanje. Konačno je detaljnije uređeno i pitanje zastupanja privrednih društava, odnosno predviđaju se zakonski zastupnici, i to: ortaci kod ortačkog društva; komplementari kod komanditnog društva; izvršni direktor ili predsednik upravnog odbora kod akcionarskog društva i društva sa ograničenom odgovornošću. Pored zakonskih zastupnika, društva mogu da imaju i ostale zastupnike koji se registruju u nadležnom registru privrednih subjekata.

Takođe, ZPD uvodi i prokuru, kao jedan vid posebnog punomoćja za zastupanje koje je karakteristično u kompanijskom pravu. Prokuru daje Odlukom nadležni organ privrednog subjekta (direktor ili skupština), a može se dati kao pojedinačna ili zajednička. Prokurista preuzima pravne i faktičke radnje u ime i za račun društva, s tim što ne može bez posebnog ovlašćenja da na primer zaključuje ugovore o zajmu, daje jemstva, izdaje menice i slično.

III PREDUZETNICI

Novi ZPD uređuje pitanja sticanja pravnog subjektiviteta preduzetnika i na detaljan način reguliše postupak registracije u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore (u daljem tekstu: CRPS).

Poslovođa. ZPD uvodi poslovođu – lice kome preduzetnik može poveriti vođenje poslova preduzetnika. Poslovođa može biti samo fizičko lice koje je u radnom odnosu kod preduzetnika i koji je registrovan u CRPS.

U delu koji se tiče regulisanja statusnih pitanja preduzetnika potrebno je uputiti kritiku zakonodavcu jer je propustio da reguliše pitanja, poput: prekida obavljanja delatnosti (koja je karakteristična za ovu pravnu formu organizovanja), kontinuiteta obavljanja delatnosti od strane naslednika, nastavka obavljanja delatnosti u formi privrednog društva (promena pravne forme iz preduzetnika u DOO).

IV ORTAČKO DRUŠTVO I KOMANDITNO DRUŠTVO

Novine koje uvodi ZPD za ortačka i komanditna društva sastoje se u obavezi zaključivanja ugovora o osnivanju ortačkog i komanditnog društva, uz overu potpisa članova, te obavezu overenog ugovora da se podnese uz registracionu prijavu za osnivanje društava.

Detaljnije su regulisani prava i odgovornosti ortaka, njihovi međusobni pravni odnosi kao i odnos prema trećim licima, vođenje poslova kao i prestanak ortačkog društva i mogući načini prestanka svojstva ortaka. Takođe, u delu odredbi koja se odnose na komanditna društva, detaljnije se uređuju prava i dužnosti članova društva, kao i prestanak statusa člana društva.

V DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Pitanje statusa društva sa ograničenom odgovornošću (u daljem tekstu: DOO) u odnosu na prethodni zakon, doživeo je mnogo bolje regulisanje i razrađivanje, što je svakako za pohvalu uzimajući u obzir činjenicu da se radi o pravnom obliku organizovanja koje je najzastupljenije u privredi.

Svakako se uočava razlika između klasičnog DOO i DOO od javnog interesa, o čemu je već prethodno bilo reči. Dalje, posebno i detaljno se regulišu osnivanje DOO od strane jedinog člana koji može biti fizičko ili pravno lice, sticanje sopstvenih udela, pravo i povreda preče kupovine, prestanak svojstva člana društva (smrću, odnosno prestankom pravnog lica, istupanjem iz društva, prenosom udela, isključenjem iz društva).

Pored navedenog, jedna od važnijih novina odnosi se na organe društva. Za razliku od prethodnog zakona, skupština društva je sada obavezni organ društva, pored izvršnog direktora, osim kod jednočlanog DOO. Takođe, DOO koja ispunjavaju određene uslove, kao ona koja se smatraju velikim pravnim licem u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo i DOO od javnog interesa, moraju imati organe upravljanja kao akcionarsko društvo.

Novi ZPD uređuje na detaljan način nadležnosti i rad skupštine, kao i pitanja koja se tiču položaja izvršnog direktora, kao i pitanja restruktuiranja društva u vidu statusnih promena i promena pravne forme.

Ono što se može zameriti u oblasti regulisanja ove pravne forme jeste to što je zakonodavac i dalje zadržao praksu iz starog zakona da se na mnoge stvari analogijom primenjuju pravila o akcionarskim društvima, što svakako nije opravdano uzimajući u obzir koji je značaj DOO kao pravne forme.

VI AKCIONARSKA DRUŠTVA

Najveći deo novog ZPD, kao što je bio slučaj i sa prethodnim, rezervisan je upravo za akcionarska društva (u daljem tekstu: AD). Prvo što se uočava na početku jeste detaljnije regulisanje osnivanja i registracije AD, poništavanje osnivanja društva, sadržinu osnivačkog akta i statuta i njihove izmene, kao i obavezu registracije promena i objavljivanja podataka AD.

Prava akcionara. Jedna od najbitnijih promena jeste regulisanje pitanje prava akcionara, koje svakako zavređuje pažnju svih potencijalnih investitora u AD, a naročito zaštita nesaglasnih akcionara. Tako se uvode:

- imovinska prava akcionara: da učestvuje u raspodeli dobiti društva u obliku dividende, kada je doneta odluka o podeli dobiti akcionarima, da dobije deo preostale imovine društva nakon sprovedenog postupka likvidacije, da dobije besplatno akcije za slučaj povećanja osnovnog kapitala iz sredstava društva, uz ograničenja utvrđena ovim zakonom, preče kupovine u postupku nove emisije akcija i zamenjivih obveznica, uz ograničenja utvrđena ovim zakonom, da raspolaže svojim akcijama u skladu sa zakonom;

- neimovinska prava akcionara: pravo učešća u radu skupštine i prava glasa, pravo na informisanje, pravo na angažovanje eksperta, pravo na postavljanje pitanja, pravo nesaglasnih akcionara na otkup akcija;

Upravljanje društvom. U pogledu upravljanja i organa društva, za razliku od starog zakona kojim je bilo predviđeno samo jednodomno upravljanje (skupština, odbor direktora i izvršni direktor), sada postoji mogućnost i dvodomnog upravljanja (skupština, nadzorni odbor i upravni odbor). Takođe, sada se detaljno reguliše pitanje nadležnosti izbora, nadležnosti i rada svih organa u društvu.

Obveznice. ZPD reguliše i najzastupljenije serijske hartije od vrednosti, pored akcija, a to su obveznice - hartija od vrednosti sa fiksnim prihodom, koja daje pravo vlasniku na kamatu i ostala prava utvrđena emisijom obveznice ili ugovorom o otkupu obveznice. Pored običnih, u ZPD postoje i zamenljive obveznice - obveznica koja se može zameniti za akciju društva. Pored toga, predviđa se osnovni postupak emitovanja i prava koja daju obveznice.

Pored prethodno navedenih promena, detaljno su regulisani i postupci povećanja i smanjenja kapitala. Međutim, primedba je što zakonom nije uveden institut dodatnih uplata članova bez povećanja osnovnog kapitala. Radi se, naime, po pravnoj prirodi pozajmici koju član daje društvo na osnovu odluke koju donosi skupština društva i predstavlja mnogo lakši i jednostavniji način jačanja likvidnosti društva u odnosu na zajam.

VII PODRUŽNICA

ZPD predviđa i mogućnost osnivanja podružnice (ogranka) privrednog kao posebne organizacione celine društva bez svojstva pravnog lica, koja obavlja delatnost van sedišta privrednog društva. Podružnica u pravnom prometu istupa isključivo u ime i za račun privrednog društva u okviru kojeg posluje i može obavljati poslove samo iz okvira delatnosti tog društva.

Podružnica se formira odlukom nadležnog organa privrednog društva. Odluka obavezno sadrži: naziv i sedište društva osnivača, naziv i adresu podružnice, ime lica koja su određena da predstavljaju podružnicu i društvo, njihov jedinstveni matični broj i prebivalište, odnosno ime, broj pasoša ili drugi identifikacioni broj i prebivalište za strana fizička lica.

VIII USKLADIVANJE SA NOVIM ZPD

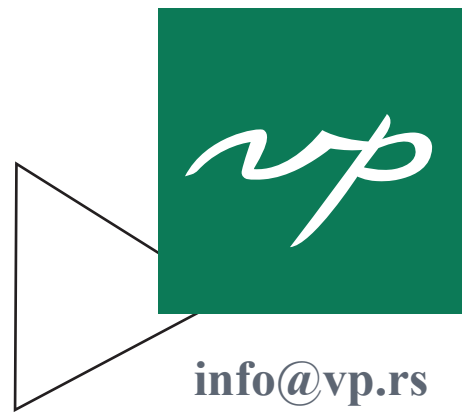
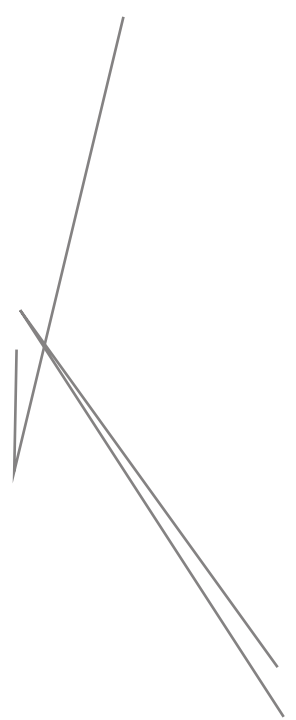
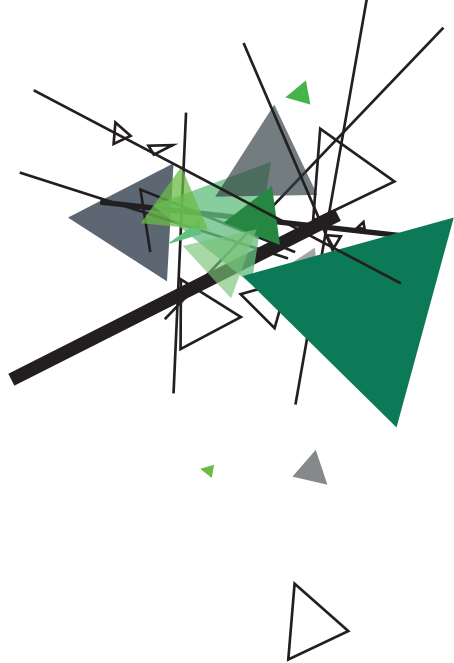
Akcionarska društva i društva sa ograničenom odgovornošću koja su registrovana u CRPS do stupanja na snagu ZPD, dužna su da usklade organizaciju (statut, organe društva i druge akte) sa novim ZPD i izvrše registraciju promena u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ostala privredna društva koja su registrovana u CRPS do stupanja na snagu novog zakona radi usklađivanja sa odredbama ovog zakona, dužna su da usklade organizaciju sa zakonom i izvrše registraciju promena u CRPS u roku od 18 meseci od dana stupanja na snagu ZPD.

Preduzetnici koji su do stupanja na snagu ovog zakona registrovani u CRPS dužni su da usklade poslovanje i podnesu registracionu prijavu za registraciju u CRPS u skladu sa novim zakonom, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu zakona.

IX ZAKLJUČAK

Na osnovu prethodne analize novog ZPD nameće se zaključak da je Crna Gora konačno dobila zakon koji na detaljan način reguliše statusna pitanja privrednih subjekata. Zakon je u velikoj meri harmonizovan sa propisima EU i predstavlja korak napred ka većoj pravnoj sigurnosti koja se daje stranim investitorima, ali i domaćim subjektima koja već posluju ili tek započinju svoje poslovanje i obavljanje privrednih aktivnosti, ali se i dalje zamera što neka pitanja uopšte nisu regulisana, kao što su na primer: dodatne uplate bez povećanja osnovnog kapitala, prinudni otkup i prodaja akcija/udela i postupak otkupa/prodaje, detaljnije određivanje odredbi koje se odnose na DOO i analogna primena odredbi AD na DOO, kao i pojedina pitanja prava i obaveza u postupcima restrukturiranja (statusne promene i promene pravne forme).

info@vp.rs

www.vp.rs

